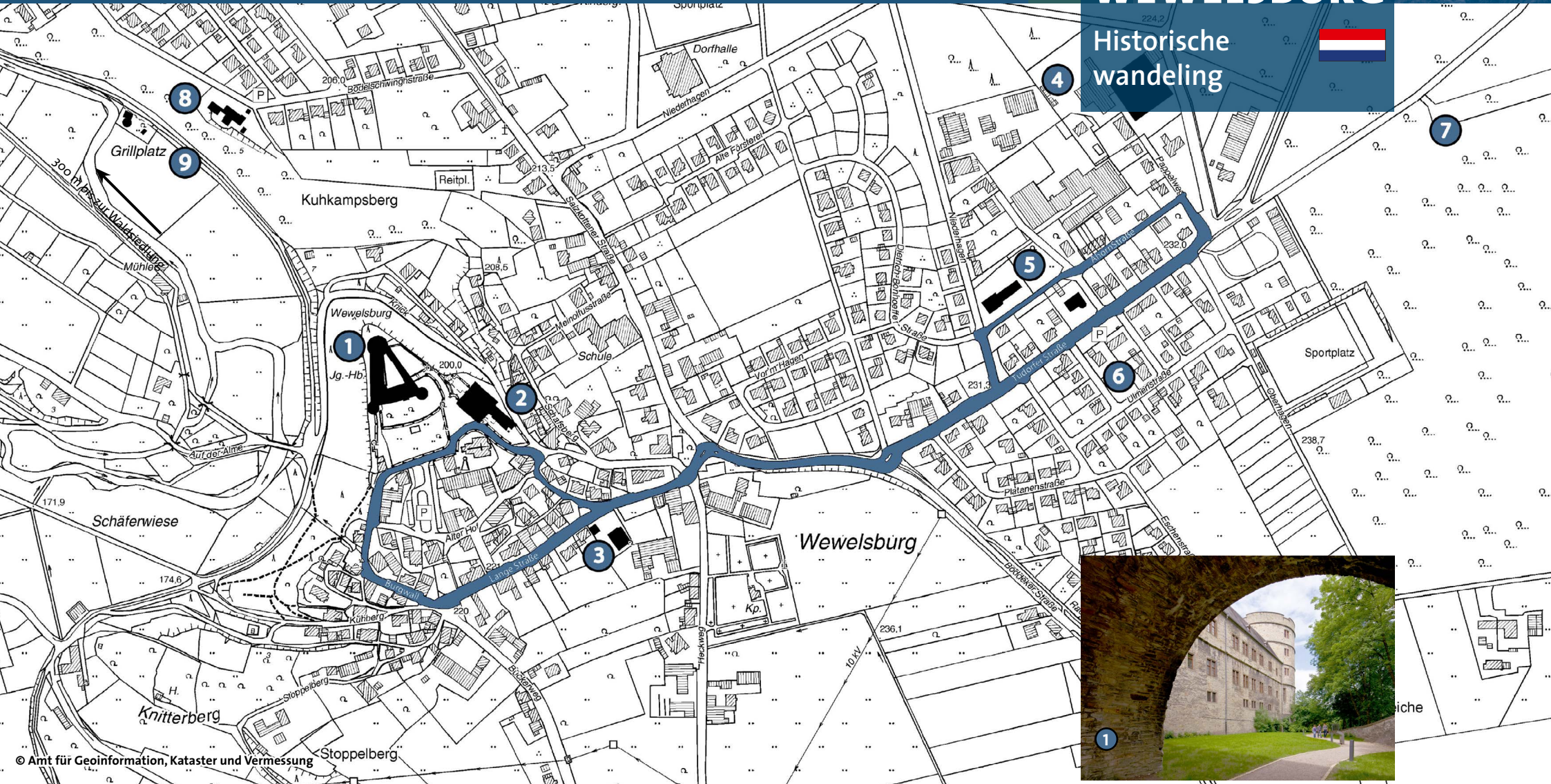

Openingstijden:
Dinsdag t/m vrijdag: 10 – 17 uur
Zaterdag, zon- en feestdagen: 10 – 18 uur
Maandags gesloten

Kreismuseum Wewelsburg
Burgwall 19, 33142 Büren-Wewelsburg
Tel. +49 (0) 2955 7622-0, Fax +49 (0) 2955 7622-22
info@wewelsburg.de, wewelsburg.de

WEWELSBURG

Historische wandeling

KREISMUSEUM
Wewelsburg

De ontwikkeling van het dorp Wewelsburg werd tussen 1933 en 1945 grotendeels door de SS bepaald. Heinrich Himmler, de Reichsführer SS, had de Wewelsburg gehoord: de “Reichsführerschule SS” (opleiding voor de SS leiding) werd in de loop der tijd uitgebreid tot een centrale verzamelplaats van het korps van de SS-Gruppenführer in het dorp Wewelsburg. De noodzakelijke en uitgebreide bouwwerkzaamheden werden vanaf 1939 hoofdzakelijk verricht door de gevangenen van het concentratiekamp ter plaatse.

1 Noordelijke toren van de Wewelsburg

De binnenzijde van de toren werd in 1815 door blikseminslag verwoest; de onvoltooide uitbouw die het middelpunt van de geplande “nieuwe Wewelsburg” van de SS moest worden werd tussen 1939 en 1943 door gevangenen en kleine bedrijven gebouwd; de begane grond moest de “Obergruppenführersaal” worden, de kelder een crypte; de bovenverdiepingen werden in 1942 vernield en pas begin jaren zeventig herbouwd (tegenwoordig onderdeel van de jeugdherberg)

2 Voormalig SS-Wachgebäude

(tegenwoordig Herinneringscentrum Wewelsburg 1933 – 1945)
Gebouwd als dienstwoning voor de SS-Burghauptmann en als kantoorgebouw; in 1945 door de SS opgeblazen en daarbij ernstig beschadigd; na de oorlog weer hersteld. Van het aangrenzende, eveneens opgeblazen, “SS-stafgebouw” (tussen 1939 en 1941 door gevangenen gebouwd) zijn alleen resten van het fundament bewaard gebleven, die in 2006 in het nieuwe kantoorgebouw van het Kreismuseum zijn opgenomen.

3 voormalig Nationaal Socialistisch “Dorfgemeinschaftshaus”

(tegenwoordig restaurant „Ottens Hof“)

Het 300 jaar oude Vakwerkhuis werd in 1935 aangekocht door de SS en tot 1937 samen met de dorpsbewoners en de “Reichsarbeitsdienst” (soort werkverschaffing) verbouwd; het moest volgens de SS dienen als nieuw cultureel middelpunt van het dorp. Een evenoude vakwerkschuur (aangrenzend aan de rechterkant) werd tot woning omgebouwd voor de beheerder. De in 1936 gebouwde erker tegenover het “Dorfgemeinschaftshaus” toont een compromis tussen de ‘heidense’ ontwerpideeën van de SS (runen, symbolen) en de christelijke zingeving die de plaatselijke pastoor er bij de SS doordrukte. De spreuk in het ‘Plattdeutsch’ betekent:

Wat de mens in de naam van God doet, is een zaadje, dat niet vergaet. Mensenwerk voor God gedaan, kan niet met de tijd vergaan. Gaat het leven op en af, God is bij ons overal.

4 Terrein van het voormalig concentratiekamp Niederhagen (tegenwoordig woon- en industriegebied)

Tussen 1940 en 1943 bouwden concentratiekampgevangenen een kamp in Niederhagen (vroeger deel van het gemeentelijk bosgebied), aan de linkerkant van de straat naar Niederntudorf. Het concentratiekamp had hier als enig doel, om de bouwplannen van de SS voor de verbouwing van de oude burcht en het dorp Wewelsburg tot een nieuwe en reusachtige SS-burcht en SS-gemeenschap te verwezenlijken; tussen 1941 en 1943 als “staatliches Konzentrationslager” “KL Niederhagen” (de naam werd door Himmler bepaald om de verbinding met Wewelsburg te verhullen), een van de kleinste zelfstandige concentratiekampen van het Duitse Rijk en het enige in de huidige deelstaat Noordrijn-Westfalen. Van de ongeveer 3.900 gevangenen kwamen er 1.285 (gedocumenteerd) om het leven, de leef- en arbeidsomstandigheden bleken dus aan Himmlers aanwijzingen te voldoen: “Vernietiging door arbeid”.

Het hoofddeel van het terrein aan de westkant was het “Schutzhaftlager” waar de gevangenen woonden (hier stond een elektrisch hekwerk omheen), aan de oostkant bevond zich de zogenaamde “Betriebs- of Wirtschaftshof” met loodsen en het kampeigen crematorium (gebouwd in 1942). Nadat Niederhagen in 1943 als zelfstandig kamp werd opgeheven (slechts een restcommando van 42 gevangenen bleef achter), dienden de barakken als opvangkamp van de SS-organisatie “Volksdeutsche Mittelstelle” voor de Duitsers die gedwongen uit Oost-Europa hadden moeten vertrekken. Na de bevrijding door de Amerikaanse troepen op 2 april 1945 werd het kamp gebruikt voor de opvang van dwangarbeiders uit Oost-Europa, vervolgens voor vluchtelingen en verdrevenen uit de voormalig Duitse gebieden in het Oosten.

Voornamelijk omdat Wewelsburg zo’n groot barakkenkamp had, werden er in het plaatsje meer mensen opgevangen dan er inwoners waren. Deze woningnood, in combinatie met een meer geziene tendens, het onaangename verleden zo snel mogelijk te willen vergeten, leidde stap voor stap tot afbraak van de barakken, ondersteund door geld van de staat. Tot op de dag van vandaag leven in de huidige woonwijk vele nakomelingen van deze voormalige vluchtelingen en verdrevenen. Overblijfselen van het voormalige “Schutzhaftlager” zijn nog te identificeren: het “Torhaus” werd omgebouwd tot Woonhuis met wintertuin, in de kampkeuken is tegenwoordig de

brandweer van het dorp gevestigd, van de voormalige “Wirtschaftshof” is nog een garage-gebouw bewaard gebleven.

5 Monument op de voormalige appelplaats

Op 2 april 2000 werd, op initiatief van de werkgroep “Gedenktag 2. April” uit Wewelsburg, in aanwezigheid van voormalige gevangenen een monument onthuld. Hiervoor is de plaatselijke natuursteen gebruikt, die de gevangenen voor de bouwwerkzaamheden aan de Wewelsburg hadden moeten delven en verwerken. Het monument is samengesteld uit gelijkbenige driehoeken, die samen één grote driehoek vormen. De tekst op de band eromheen herinnert aan de slachtoffers van het nazi-geweld in Wewelsburg. Op de bevrijdingsdag van het concentratiekamp vindt hier een jaarlijkse herdenking plaats.

6 Terrein van het voormalige SS-kamp (tegenwoordig woongebied)

De gebouwen van het in 1941 opgerichte barakkenkamp van de “SS-Wachmannschaften” en van de “Kommandanturstabs” van het concentratiekamp werden in de jaren ‘50 afgebroken, nadat ze tussen 1943 en 1945 als “Wehrtüchtigungslager” (opleidingskamp voor de Hitlerjugend) en daarna als vluchtelingenopvang waren gebruikt.

7 Voormalige Schietbaan

(Onderhoud en herstelwerkzaamheden aan de schietbaan worden verzorgd door “de organisatie” Workcamps)
150m lang, 15m breed. In 1941 door gevangenen gebouwd, diende de baan onder andere voor schietoefeningen van de “Wachmannschaften” van het concentratiekamp en met grote waarschijnlijkheid als executieplaats voor Gestapo-gevangenen en zeker voor een massa-executie in maart 1945. Tussen 1945 en 1948 gedeeltelijk vernietigd.

8 Voormalig “Führerhaus I” Villa Bartels

(tegenwoordig Lutherse kerk en gemeentehuis, vernoemd naar de in het concentratiekamp Buchenwald vermoorde lutherse theoloog Paul Schneider)

Een villa tussen 1939 en 1942 door gevangenen gebouwd voor Himmlers hoofdarchitect Hermann Bartels.

9 Voormalige SS-woonhuizen

(tegenwoordig deel van het woongebied “Waldsiedlung”)

Woonhuizen tussen 1940 en 1942 door gevangenen gebouwd voor de families van SS-leiders.